

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

SOSIAALI- JA TERVEYSALAN AMMATILLINEN JA KORKEAKOULUTUS

Arviointien keskeiset tulokset ja kehittämissuositukset

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Arvioinneissa tarkastellut tutkintonimikkeet	4
3	Arviointien tavoitteet ja arviointikysymykset	7
4	Arviointien toteutus ja aineistot	9
5	Koulutusastekohtaiset vahvuudet ja kehittämissuositukset	12
6	Alan yhteiset johtopäätökset ja kehittämissuositukset	19
7	Lopuksi	21
	Lähteet	22

Tiivistelmät 11:2021

TEKIJÄT Veera Hakamäki-Stylman, Mira Huusko, Paula Kilpeläinen, Hanna Väättäinen

KANNEN KUVA Shutterstock

KUVAT iStock Photo ja Hanna Tarkiainen

TAITTO PunaMusta Oy

ISBN 978-952-206-711-1 pdf

ISSN 2669-8811 (verkkójulkaisu)

@Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

1 Johdanto

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) arvioi vuosina 2020–2021 sosiaali- ja terveystieteiden ammattillista koulutusta ja korkeakoulutusta. Ammatillisen koulutuksen arviointi kohdistui sosiaali- ja terveystieteiden perustutkintoon, ja arvioinnissa tarkasteltiin koulutuksen järjestäjien pedagogista toimintaa ja sen tuottamaa osaamista. Korkeakoulutuksen arvioinnissa tarkasteltiin sosiaali- ja terveystieteiden koulutusten vahvuuksia ja kehittämiskohteita suhteessa tutkintojen tuottamaan osaamiseen ja työelämärelevanssiin sekä jatkuvaan oppimiseen. Arvioinnit toteutettiin kehittävän arvioinnin periaatteita noudattaen. Kehittävässä arvioinnissa korostuvat osallisuus, arvioinnin toteuttajien ja arviointiin osallistuvien välinen luottamus sekä koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen vastuu toimintansa kehittämisestä.

Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkintoa järjestetään viidessäkymmenessä ammatillisessa oppilaitoksessa. Alan korkeakoulutusta järjestetään yhdeksässä yliopistossa ja 21 ammattikorkeakoulussa. Sosiaali- ja terveystieteiden onkin opiskelijamääriltään niin ammatillisena kuin korkeakoulutuksena yksi suurimmista aloista, ja se kattaa maantieteellisesti koko Suomen.

Koulutuksia kehitettäessä on syytä kiinnittää huomiota opiskelijan koko koulutuspolun sujuvuuteen ja osaamisen kehittymisen jatkumoon toiselta asteelta korkeakoulutukseen. Tämä tiivistelmäjulkaisu perustuu sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinnon (Kilpeläinen 2021) ja sosiaali- ja terveystieteiden korkeakoulutuksen (Konkola ym. 2021) arviointiraportteihin. Ammatillisen koulutuksen järjestäjät ja korkeakoulut voivat opiskelijoiden, työelämän ja muiden sidosryhmien kanssa hyödyntää arviointituloksia alan koulutuksen kehittämisessä. Arvioinnin tuloksia voidaan hyödyntää myös kansallisella tasolla koulutuksen kehittämisessä.

2 Arvioinneissa tarkastellut tutkintolimikkeen

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon tutkintonimikkeet ovat lähihoitaja ja perustason ensihoitaja.

Tutkinto sisältää kahdeksan osaamisalaa:

Ikääntyvien hoidon ja kuntoutumisen osaamisala, lähihoitaja

Jalkojenhoidon osaamisala, lähihoitaja

Lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisala, lähihoitaja

Mielenterveys- ja päihdetyön osaamisala, lähihoitaja

Sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisala, lähihoitaja

Suunhoidon osaamisala, lähihoitaja

Vammaistyön osaamisala, lähihoitaja

Perustason ensihoidon osaamisala, perustason ensihoitaja.

Sosiaali- ja terveystieteiden korkeakoulutuksen arvioinnissa tutkinto-ohjelmat painottuivat ammattikorkeakoulusektorille.

TAULUKKO 1. Sosiaali- ja terveystieteiden korkeakoulutuksen arviointiin kuuluvat ammattikorkeakoulututkintojen ja ylempien ammattikorkeakoulututkintojen tutkintonimikkeet

Ammattikorkeakoulututkinnot (AMK)	Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot (YAMK), 90 op
Apuvälineteknikko (AMK), 210 op	Apuvälineteknikko (YAMK)
Bioanalyytikko (AMK), 210 op	Bioanalyytikko (YAMK)
Ensihoitaja (AMK), 240 op	Ensihoitaja (YAMK)
Fysioterapeutti (AMK), 210 op	Fysioterapeutti (YAMK)
Geronomi (AMK), 210 op	Geronomi (YAMK)
Hammasteknikko (AMK), 210 op	Hammasteknikko (YAMK)
Jalkaterapeutti (AMK), 210 op	Jalkaterapeutti (YAMK)
Kuntoutuksen ohjaaja (AMK), 210 op	Kuntoutuksen ohjaaja (YAMK)
Kättilö (AMK), 270 op	Kättilö (YAMK)
Naprapaatti (AMK), 240 op	Naprapaatti (YAMK)
Optometrismi (AMK), 210 op	Optometrismi (YAMK)
Osteopaatti (AMK), 240 op	Osteopaatti (YAMK)
Röntgenhoitaja (AMK), 210 op	Röntgenhoitaja (YAMK)
Sairaanhoitaja (AMK), 210 op - diakoninen hoitotyö, 240 op	Sairaanhoitaja (YAMK)
Sosionomi (AMK), 210 op	Sosionomi (YAMK)
Suuhygienisti (AMK), 210 op	Suuhygienisti (YAMK)
Terveydenhoitaja (AMK), 240 op	Terveydenhoitaja (YAMK)
Toimintaterapeutti (AMK), 210 op	Toimintaterapeutti (YAMK)

TAULUKKO 2. Arviointiin kuuluvat yliopistojen alemmat ja ylempät korkeakoulututkintojen tutkintonimikkeet, joista tietyt tutkinto-ohjelmat arvioinnin rajauksen mukaisesti

Alempi korkeakoulututkinto, 180 op	Ylempi korkeakoulututkinto, 120 op
Terveystieteiden kandidaatin tutkinto (TtK)	Terveystieteiden maisterin tutkinto (TtM)
Valtiotieteiden kandidaatin tutkinto (VTK)	Valtiotieteiden maisterin tutkinto (VTM)
Yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinto (YTK)	Yhteiskuntatieteiden maisterin tutkinto (YTM)

3 Arviointien tavoitteet ja arviointikysymykset

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon arviointi oli osa ammatillisen koulutuksen oppimistulosarviointeja, joiden tavoitteena on tuottaa tietoa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisesta sekä opiskelijoiden osaamisen tasosta. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon arviointi tuotti tietoa koulutuksen järjestäjien pedagogisen toiminnan vahvuuksista ja kehittämistarpeista sekä opiskelijoiden osaamisesta.

Arviointikysymykset olivat:

- 1** Mikä on koulutuksen järjestäjien pedagogisen toiminnan laatu, niiden vahvuudet ja kehittämistarpeet?
- 2** Mitkä ovat opiskelijan osaamisen vahvuudet ja kehittämistarpeet?
- 3** Millaiset valmiudet koulutus antaa työelämään ja jatko-opintoihin?

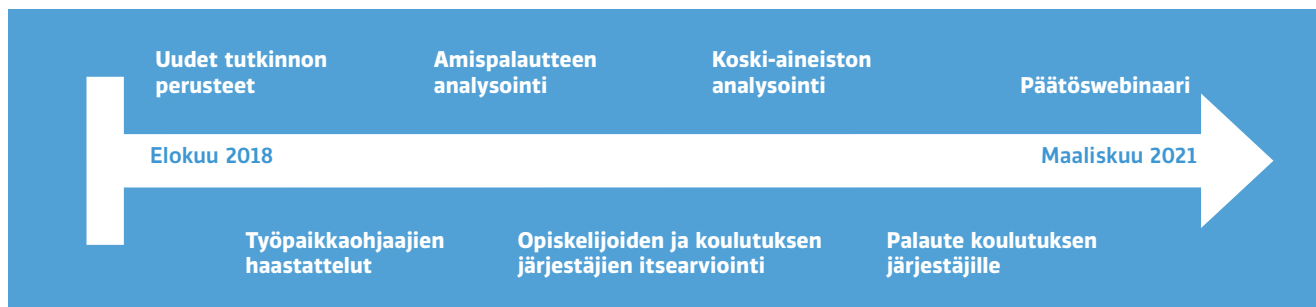
Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen arvioinnissa tarkasteltiin koulutusten vahvuuksia ja kehittämiskohteita suhteessa tutkintojen tuottamaan osaamiseen ja työelämärelevanssiin sekä jatkuvaan oppimiseen. Arvioinnissa tarkasteltiin myös korkeakoulujen kykyä kehittää koulutustarjontaa vastaamaan työelämän muuttuviin osaamisvaatimuksiin ja tulevaisuuden toimintaympäristöön.

Arviointikysymykset olivat:

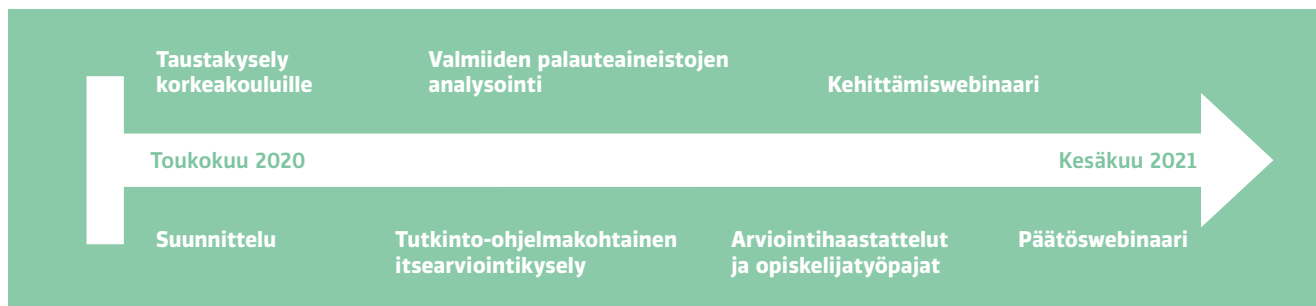
- 1** Millaista osaamista sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutus tuottaa suhteessa tulevaisuuden osaamistarpeisiin?
- 2** Millainen on sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen työelämärelevanssi?
- 3** Millainen on sosiaali- ja terveysalan harjoittelupaikkojen ja työelämäkumppaneiden korkeakoulurelevanssi?
- 4** Millä tavoin jatkuvan oppimisen rakenteet, sisällöt ja käytännöt turvaavat sosiaali- ja terveysalan osaamisen kehittämistä tulevaisuudessa?

4 Arviointien toteutus ja aineistot

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon arvioinnissa hyödynnettiin erilaisia arviointiaineistoja. Näitä olivat räätälöidyt tiedonkeruut, kuten opiskelijoiden ja koulutuksen järjestäjien itsearviointikyselyt ja työpaikkaohjaajien haastattelut, sekä valmiit tietovarantoaineistot Koski-rekisteristä ja Amispalautteesta. Arviointiaineisto kerättiin syksyllä 2018 voimaan tulleiden tutkinnon perusteiden mukaan toteutetusta koulutuksesta. Opiskelijaa ja koulutusta koskevaa tietoa kerättiin 1.8.2018–20.12.2020 väliseltä ajalta.

Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen arvioinnissa käytettiin erilaisia aineistoja: valmiita palauteaineistoja, kuten kandipalaute, AVOP (AMK, YAMK), maistereiden ja ammattikorkeakoulujen uraseuranta, tutkinto-ohjelmakohtaisen itsearviointikyselyn vastauksia, korkeakoulujen ja työelämän edustajille tehtyjä ryhmähaastatteluita sekä opiskelijatyöpajojen aineistoja. Lisäksi arvioinnin loppuvaiheessa alustavia johtopäätöksiä ja kehittämisuosituksia työstettiin kehittämiswebinaarissa, minkä anti toimi myös aineistona.

TAULUKKO 3. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon arvioinnissa hyödynnetyt aineistot

AINEISTO	n
Koulutuksen järjestäjät	48
Opiskelijat	21 564
Ammatillisten tutkinnon osien arvosanat	52 829
Yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden arvosanat	215 947
Koulutuksen järjestäjien itsearviointit	42
Opiskelijan osaamisen itsearviointit	973
Työelämän edustajien haastattelut	20
Amispalaute	10 333

TAULUKKO 4. Korkeakoulutuksen arvioinnissa hyödynnetyt aineistot

AINEISTO		n
Taustakysely	korkeakoulujen edustajia (9 yliopistoa ja 21 ammattikorkeakoulua)	28
Valmiit palauteaineistot	AVOP (AMK)	24 457
	AVOP (YAMK)	2 981
	Ammattikorkeakoulujen uraseuranta	8 540
	Kandipalaute	2 230
	Maistereiden uraseuranta	379
Tutkinto-ohjelmien itsearviointikysely	tutkinto-ohjelmien edustajia	238
Arviointihaastattelut	työelämän ja korkeakoulujen edustajia	44
Opiskelijatyöpajat	alan opiskelijoita ammattikorkeakouluista ja yliopistoista	87
Kehittämisseminaari	korkeakoulujen ja sidosryhmien edustajia	111

5 Koulutusastekohtaiset vahvuudet ja kehittämissuosituks

Ammatillisen koulutuksen keskeiset vahvuudet

Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto

- Koulutuksen järjestäjän laatima tutkintokohtainen osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma ohjaa opiskelijoiden osaamisen arviointia ja näyttöympäristöjen valintaa.
- Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) laadinnan ja päivittämisen vastuista ja menettelytavoista on sovittu.
- Työpaikkaoppimisympäristöjen laatu suhteessa tutkinnon perusteisiin on varmistettu.
- Opiskelijoiden ohjaukseen työpaikoilla on kohdennettu resursseja.
- Työpaikat mahdollistavat opiskelijoille tavoitteiden mukaisen osaamisen hankkimisen.
- Opiskelijan ohjaus ja tuki toteutuvat hyvin työpaikoilla.
- Näytöt toteutetaan aidoissa työtehtävissä työpaikoilla.
- Näytöt vastaavat tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja niiden arviointi toteutuu kriteerien mukaisesti.
- Opiskelijoiden mahdollisuus itsearviointiin toteutuu koulutuksessa suunnitellusti.
- Opettajien ohjaus- ja arviointiosaamisen kehittäminen toteutuu hyvin.
- Opiskelijoiden osaamisen keskeisimpänä vahvuutena on ammatin perusosaaminen, kuten käytännön taidot päivittäisessä toiminnassa sekä työmenetelmien ja -välineiden käyttöön liittyvä osaaminen.

Ammatillisen koulutuksen keskeiset kehittämissuosituks

Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto

- Koulutuksen järjestäjän laatima tutkintokohtainen osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma tulee vakiinnuttaa osaksi arvioinnin laadunvarmennusta ja käytännön toimintaa. Lisäksi suunnitelman toteutumista tulee aktiivisesti seurata ja arvioida sekä kehittää tarpeen mukaan.
- Opiskelijoiden henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) ja yksilöllisten opintopolkujen toteutuminen tulee varmistaa.
- Koulutuksen järjestäjien ja työelämän välistä yhteistyötä ja vuoropuhelua tulee parantaa työpäällä järjestettävän koulutuksen toteuttamisessa. Työpaikkaohjaajien osallistumista opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) laadintaan työelämässä oppimisen ja näyttöjen osalta tulee vahvistaa ja lisätä.
- Työpaikkaohjaajien ohjaus- ja arviointiosaamista sekä tutkinnon perusteiden tuntemusta tulee parantaa. Työpaikkojen tulee tukea työpaikkaohjaajia opiskelijoiden ohjauksessa ja arvioinnissa tarjoamalla niihin riittävästi aikaa ja mahdollisuuden osallistua perehdytyksiin ja koulutuksiin.
- Opettajien edellytykset ylläpitää ja kehittää osaamistaan tulee turvata jatkossakin. Erityisesti opettajien työelämä- ja ammattialakohtaista osaamista tulee vahvistaa työelämäjaksojen avulla.
- Koulutuksessa tulee varmistaa, että opiskelijat saavat riittävän teoriaperustan alan työtehtäviin. Myös opiskelijoiden lääkehoidon osaamista sekä matemaattista osaamista tulee vahvistaa.
- Opiskelijoiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä työelämätaitoja tulee kehittää. Opiskelijoiden tulee saada koulutuksen aikana riittävät valmiudet yrittäjyyteen sekä riittävät digitaaliset taidot työelämässä toimimiseen.
- Pedagogisen toiminnan seuranta, arviointia ja kehittämistä osana koulutuksen järjestäjän laadunhallintaa tulee vahvistaa. Opiskelijoilta ja työelämäältä saatua palautetta tulee hyödyntää enemmän ja nykyistä systemaattisemmin koulutuksen kehittämisessä.

Korkeakoulutuksen keskeiset vahvuudet

Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulututkinnot

- Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen tarjonta on maantieteellisesti kattavaa ja tutkintoon johtavia koulutuksia on tarjolla runsaasti.
- Yliopistotutkintojen tuottama yleisten valmiuksien osaaminen oli tasalaatuista eri sosiaali- ja terveysalan koulutusta tarjoavien yliopistojen välillä.
- Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutus tuottaa laaja-alaista osaamista.
- Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen työelämärelevanssi on hyvä ja sitä tuetaan tutkinnoissa eri tavoin. Tärkeimmät keinot työelämärelevanssin toteutumiseen sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksessa ovat harjoittelu sekä työelämän edustajien osallistuminen opetussuunnitelmatyöhön.
- Itsearviointikyselyn vastaajat mainitsivat osaamiseen liittyviksi vahvuuksiksi moniammatillisuuden tai monialaisuuden, tutkimus- ja teoriaosaamisen, substanssin hallinnan ja kehittämisosaamisen. Muina tutkinnon tuottaman osaamisen vahvuuksina mainittiin muun muassa yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, digitaalisuusosaaminen sekä kansainvälisyys- ja monikulttuurisuusosaaminen.
- Työelämälähtöisyyden, tutkinnon sisältöjen, henkilöstön osaamisen ja tutkimusperusteisuuden koettiin vahvistavan tutkintojen tuottamaa osaamista.
- Jatkuvan oppimisen tarjontaa on sosiaali- ja terveysalalla monipuolisesti ja erilaisia vaihtoehtoja kehittää omaa osaamista on paljon.
- Verkkopedagogiikkaa hyödynnetään jatkuvan oppimisen tarjonnassa hyvin. Tämä mahdollistaa opintojen joustavuuden ja saavutettavuuden.
- Tiivis työelämäyhteistyö pyritään sisällyttämään systemaattisesti tutkinto-ohjelmiin siten, että se palvelee opiskelijan, opettajien ja työelämän toimijoiden tavoitteita.
- Erilaisia väyliä opintojen jatkamiseen on kehitetty ja siirtymisiä tutkintotasolta toiselle on sujuvoitettu.

Korkeakoulutuksen keskeiset kehittämissuosituksen

Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulututkinnot

- Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen koulutustarjontaa tulee koordinoida valtakunnallisesti ja sopia työnjaosta. Opiskelijoiden siirtymiä korkeakoulusektorilta toiselle ja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden pääsyä yliopistojen tieteellisiin jatko-opintoihin tulee kehittää.
- Opiskelijoiden yleisten valmiuksien ja sosiaali- ja terveysalan erityisten valmiuksien kehittymistä tulee edistää korkeakoulujen ja työelämätoimijoiden yhteistyönä. Tällaisia valmiuksia ovat muun muassa eettisen toiminnan valmiudet, digitaalinen osaaminen, moniammatillinen ja -alainen osaaminen, kansainvälisyysosaaminen ja kestävän kehityksen osaaminen.
- Alan koulutukset tulee toteuttaa vielä nykyistä enemmän työelämä- ja asiakaslähtöisesti sekä yhteiskunnan ajankohtaiset ilmiöt huomioiden.
- Hankesidonnaisten yhteistyömuotojen rinnalla tulee vahvistaa ja kehittää pysyviä sosiaali- ja terveysalan yhteistyörakenteita korkeakoulujen sisällä, niiden välillä sekä yhdessä työelämän kanssa.
- Ammattikorkeakoulujen kaksoistutkinnoille, joissa on pohjana sairaanhoitajan tutkinto, kuten kätilö, ensihoitaja ja terveydenhoitaja, tulee etsiä direktiiveihin ja laajuuksiin sopivat ratkaisut. Ratkaisuissa tulee huomioida kunkin tutkinnon erityispiirteet, työelämätarpeet ja kelpoisuusvaatimukset.
- Korkeakouluissa tulee kiinnittää erityistä huomiota tulevaan sosiaali- ja terveysalan kokonaisuudistukseen ja sen tavoitteisiin sekä huomioida sen vaikutukset koulutusten osaamistavoitteisiin ja sisältöihin.
- Ylemmissä ammattikorkeakoulututkinnoissa tulee kehittää urasuunnittelutaitoja ja -tukea, jotta työelämässä jo olevat opiskelijat pystyvät toteuttamaan uratavoitteensa.
- Korkeakouluissa tulee järjestää eri yksiköiden yhteistyönä koulutus- ja tieteenalat ylittäviä, monialaisia kokonaisuuksia, joissa opiskelijoiden osaamisen kehittyminen laajenee myös sosiaali- ja terveysalan ulkopuolelle.

Yhteiset osaamisen vahvuudet ja kehittämistarpeet

Ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulutuksen arvioinneissa tunnistettiin myös koulutusasteiden yhteisiä osaamiseen liittyviä vahvuuksia ja kehittämistarpeita. Ammatillisen koulutuksen aineisto koostuu koulutuksen järjestäjien ja työelämätahojen itsearviointivastauksista ja korkeakoulutuksen arviointiaineisto tutkinto-ohjelmien itsearviointikyselyn vastauksista.

Molemmilla koulutusasteilla opiskelijoiden osaamisen vahvuuksia ovat alan substanssi-osaaminen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot. Toisaalta yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot ovat myös kehitettävien osaamisalueiden joukossa. Kehittämistä kaipaavia osaamisalueita molemmilla koulutusasteilla ovat yrittäjyys- ja talousosaaminen sekä digitaaliset taidot. Lisäksi korkeakouluopiskelijoilla myös kestävän kehityksen sekä kansainvälisyys- ja monikulttuurisuusosaamiseen kohdistuu kehittämistarpeita.

Sosiaali- ja terveysalan ammatillista perustutkintoa suorittavien opiskelijoiden osaamisen vahvuuksia ovat ammatin perusosaaminen, kuten keskeisten työmenetelmien ja -välineiden käyttöön liittyvä osaaminen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot. Toisaalta osalla perustutkintoa suorittavilla yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot kaipaavat kehittämistä. Perustutkintoa suorittavien osaamisen vahvuuksia ovat myös työturvallisuusosaaminen sekä digitaaliset taidot. Korkeakouluopiskelijoiden keskeisiä vahvuuksia ovat moniammatillinen ja -alainen osaaminen, kehittämisosaaminen sekä tutkimus- ja teoriaosaaminen.

Ammatillista perustutkintoa suorittavilla osaamisen kehittämistarpeita ovat teoria-tiedon hallinta ja sen soveltaminen, lääkehoidon osaaminen, työelämän pelisääntöjen omaksuminen sekä ongelmanratkaisutaidot. Korkeakouluopiskelijoiden osaamisen kehittämistarpeet ovat tutkimus- ja TKI-osaaminen, kansainvälisyys- ja monikulttuurisuusosaaminen, yrittäjyys- ja talousosaaminen sekä kieli- ja viestintätaidot. Myös oman alan substanssin hallinnassa on osalla opiskelijoista puutteita.

TAULUKKO 5. Keskeisimmät osaamiseen liittyvät vahvuudet ja kehittämistarpeet alan ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakoulutuksessa arviointien mukaan

Ammatillinen koulutus		Korkeakoulutus	
Vahvuudet	Kehittämistarpeet	Vahvuudet	Kehittämistarpeet
Ammatin perusosaaminen	Työn perustana olevan teoratiedon hallinta	Moniammatillinen ja -alainen osaaminen	Tutkimus- ja TKI-osaaminen
Alan työmenetelmien hallinta	Lääkehoidon osaaminen	Tutkimus- ja teoriaosaaminen	Kansainvälisyys- ja monikulttuurisuusosaaminen
Työturvallisuusosaaminen	Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot	Oman alan substanssin hallinta	Yrittäjyys- ja talousosaaminen
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot	Työelämän pelisäännöt	Kehittämisaosaaminen	Oman alan substanssin hallinta
Digitaidot	Ongelmanratkaisutaidot	Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot	Kieli- ja viestintätaidot

6 Alan yhteiset johtopäätökset ja kehittämissuosituksen

Molemmissa arvioinneissa tuli esiin koulutusasteita yhdistäviä johtopäätöksiä ja kehittämisuosituksia. Arvioinneissa esiin nousseet yhteiset teemat liittyivät erityisesti työelämäyhteistyöhön ja ohjaukseen sekä jo edellisessä kappaleessa käsitellyyn osaamiseen.

Molemmilta koulutusasteilta valmistuneet opiskelijat ovat tyytyväisiä saamaansa koulutukseen ja kokevat, että koulutuksessa opittua pystyy hyödyntämään työelämässä. Alan työllisyystilanne on hyvä ja alalla esiintyy työvoimapulaa. Koulutukset ovat työelämälähtöisiä ja työpaikat ovat keskeisiä oppimisympäristöjä, mutta koulutusorganisaatioiden ja työpaikkojen yhteistyötä tulee tiivistää. Työpaikkojen saatavuudessa harjoittelu- ja oppimisympäristöinä on alueellisia eroja.

Koulutusten tavoitteet jäävät välillä epäselviksi työpaikoilla toimiville ohjaajille. Tavoitteiden mukainen oppiminen ei mahdollistu kaikissa työpaikoissa. Opettajien tuleekin pitää tiiviimpää yhteyttä työpaikkoihin ja auttaa harjoittelun ja työssäoppimisen aikaisten tavoitteiden ymmärtämisessä työpaikoilla. Yhteinen suunnittelu ja sopiminen tukee eri osapuolten sitoutumista työssäoppimisen tai harjoittelun tavoitteiden saavuttamiseen sekä varmistaa työpaikoilla tapahtuvan oppimisen ja opiskelijan osaamisen kehittymistä. Opettajien vierailut työpaikoilla tulee olla nykyistä systemaattisempia ja säännöllisempiä.

Työpaikkaohjaajille järjestetään ohjaajakoulutuksia, mutta niiden järjestämisen tulee olla nykyistä systemaattisempaa ja niihin osallistuminen laajempaa. Ohjaajakoulutukset lisäävät osallistujien ohjaus- ja arviointiosaamista. Lisäksi koulutusorganisaatioiden opettajien työelämäjaksot on koettu hyväksi keinoksi ylläpitää ja kehittää opettajien osaamista sekä tiivistää työpaikkojen ja koulutusorganisaatioiden välistä yhteistoimintaa ja yhteiskehittämistä.

7 Lopuksi

Ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulutuksen sosiaali- ja terveysalan koulutusten kehittämiseksi on leimallista kiinteä työelämäyhteys ja työelämän tarpeisiin vastaaminen. Tulevaisuuden tarpeisiin on koulutuksissa vastattu aloituspaikkoja lisäämällä ja tarjoamalla jatkuvan oppimisen opintomahdollisuuksia laajemmille kohderyhmille, kuten työelämässä jo oleville. Koulutuksen järjestäjät ja korkeakoulut ovat ottaneet työelämätahoja aktiivisesti mukaan koulutusten suunnittelu- ja palauteprosesseihin sekä lisänneet arjen vuorovaikutusta muun muassa harjoitteluiden ja työssäoppimisjaksojen yhteydessä.

Koulutuksen tulevaisuusorientoitunut ja ennakoiva kehittäminen on keskeistä sosiaali- ja terveysalalla, jolla työelämä heijastaa yhteiskunnallisia muutoksia. Työelämän muutokset vaativat osaamisen päivittämistä myös työuran aikana. Jatkuvan oppimisen ja joustavien opiskelumahdollisuuksien luominen on alalla tärkeää. Ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakoulutuksessa tulee mahdollistaa yksilölliset opintopolut ja kehittää osaamisen tunnistamisen menetelmiä. Lisäksi tulee huolehtia alan veto- ja pitovoimasta, jotta koulutuksiin saadaan riittävästi motivoituneita hakijoita ja jo työelämässä toimivilla ammattilaisilla on mahdollisuudet kehittää omaa osaamistaan työn ohella sekä viihtyä ja jaksaa työssään. Tämä edellyttää toimivia yhteistyömalleja koulutusalojen, koulutusasteiden ja työelämätoimijoiden kesken. Digitalisaation tuomia etuja moniammatillisen ja -alaisen yhteistyön ja koulutusten saavutettavuuden lisäämiseksi tulee hyödyntää niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Alan koulutuksia määrittää myös kansallinen sosiaali- ja terveyspalvelujen rakenneuudistus. Integroituun sosiaali- ja terveysalan osaamiseen panostaminen nähdään korkeakoulutuksessa tärkeänä. Vaadittavat osaamistarpeet, kuten asiakaslähtöisyys, ohjaus- ja neuvontaosaaminen, moniammatillisuus ja tiimityöosaaminen sekä digitalisaatio- ja teknologiaosaaminen, ovat hyvin tunnistettuja. Palvelujärjestelmäosaaminen, talouden ja juridiikan osaaminen, tutkimus- ja kehittämisosaaminen sekä kestävä kehityksen mukainen ympäristöosaaminen kaipaavat vielä kehittämistä.

Tulevaisuuden työelämässä pärjäämisen keskeisenä taitona arvioinneissa ovat kyky kohdata ja ohjata erilaisia asiakkaita ja toimia vaativissa asiakaspalvelutilanteissa. Opiskelijoiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja tulee vahvistaa molemmilla koulutusasteilla. Vuorovaikutustaitojen lisäksi alan tulevaisuuden työtehtävissä korostuvat tiedon digitaaliset jakamistaidot ja robotiikkaosaaminen sekä asiakkaiden digitaalisen osaamisen lisääminen ja ohjaus sähköisten palvelujen tai toimintojen käyttöön sekä digitalisaation vaikutusten ymmärtäminen laajemmin. Sujuva vuorovaikutus, tiedonkulku ja yhteistyö tukevat opiskelijoiden kykyä toimia ennakoimattomassakin tulevaisuudessa.

Lähteet

Kilpeläinen, P. 2021. Ammatillinen osaaminen ja pedagoginen toiminta sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 6.

Konkola, K., Hauta-aho H., Hiilamo H., Karttunen M., Niemi, J., Tuominen M., Huusko M. & Väättäin H. 2021. Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen arviointi. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 14.

KARVI

Kansallinen koulutuksen
arviointikeskus
PL 380 (Hakaniemenranta 6)
00531 HELSINKI
kirjaamo@karvi.fi
vaihde: 029 533 5500
karvi.fi

Teoksen nimi: Sosiaali- ja terveysalan ammatillinen ja korkeakoulutus Arviointien keskeiset tulokset ja kehittämissuositukset.

Tekijät: Veera Hakamäki-Stylman, Mira Huusko, Paula Kilpeläinen, Hanna Väättäinen

Tiivistelmä perustuu julkaisuihin

Kilpeläinen, P. 2021. Ammatillinen osaaminen ja pedagoginen toiminta sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 6.

Konkola, K., Hauta-aho H., Hiilamo H., Karttunen M., Niemi, J., Tuominen M., Huusko M. & Väättäinen H. 2021.

Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen arviointi. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 14.